

belangen van de nieuwe natuurconsumenten, alsook tegen de belangen van de boeren, het waterbeheer, de mobiliteit, de verstedelijking. Het intrinsieke belang van de natuur ligt altijd aan de achterste mem.

De natuurliefhebbers

Aan de andere zijde bevinden zich de natuurliefhebbers. Zij beschikken over voldoende natuurhistorische kennis en begrip van elementaire ecologische principes om zich thuis te voelen in de natuur. Zij hebben er geen moeite mee een eindje om te lopen als een Schotse Hooglander het pad blokkeert. Zij nemen hun sinaasappelschillen keurig mee naar huis. Zij hoeven niet zo nodig de duizendste

identieke foto te maken van een Draaihals. Zij doen hun veldwaarnemingen en voelen zich te gast in de natuur. Zij begrijpen het belang van een ongeschonden natuur. Wanneer het hun gevraagd wordt, zijn zij ook in staat dat belang te verwoorden. Zij zijn de advocaat van de natuur. Helaas zijn zij maar met weinigen. Rob Bijlsma is er zo een. Een rara avis, maar eentje van het zuiverste water. Een advocaat van de natuur. Zijn nieuwste boek 'Kerken van goud, dominees van hout' (zie ook de rubriek Nieuwe Uitgaven) getuigt van die onvoorwaardelijke liefde voor de natuur.

■ Hugh Gallacher, e-mail: hughgallacher@hotmail.com.

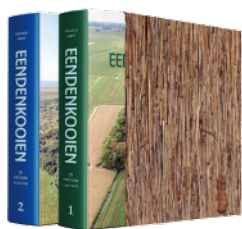

Nieuwe Uitgaven

Eendenkooien in Fryslân

Twee samen vijf kilo wegende delen van het nieuwe naslagwerk met als titel 'Eendenkooien in Fryslân', vormen een monumentaal en indrukwekkend geheel.

Eendenkooien behoren tot ons cultuurhistorisch erfgoed. Eeuwen achtereen waren

zij van economisch belang en werden ze gebruikt om eendenbont te bemachtigen. Tegenwoordig is het kooibedrijf niet meer rendabel en zijn er door allerlei oorzaken veel van deze vanginrichtingen verdwenen, maar een gering aantal is nog door liefhebbers of uit familietraditie behouden gebleven. Voorts zijn er enkele, waarin nog vogels worden gevangen en geringd voor wetenschappelijk onderzoek.

Het samenstellen van deze uitgave is een monnikenwerk geweest. De inhoud van het

eerste deel heeft betrekking op onderzoek naar de geschiedenis, geografie, terminologie, economie, de sociale aspecten en het cultureel erfgoed van het kooigebeuren in Friesland in de periode 1450-2015. Het gaat daarbij om honderden kooien. Bij elke kooi wordt het jaar aangegeven met de eerste vermelding, wat erover is gevonden, wie erbij betrokken waren en de ligging. Het wel en wee in de kooien als bedrijf komt aan de orde.

De uitgave is rijkelijk geïllustreerd met ondermeer kaarten en foto's, al dan niet in kleur en hier en daar een portret. Figuren en tabellen geven details. Het register met namen van personen die in een of andere relatie staan tot het kooikerswerk, beslaat enkele tientallen pagina's. Ook de literatuurlijst bevat een schat aan informatie. Deel 2 behandelt de biografieën en ook dat deel is een lust voor het oog. Degenen die zich in de beschrijvingen gaan verdiepen, zullen geboeid raken door alles wat daarin aan de orde komt. De twee schitterende werken zijn zeer de moeite waard.

DAJ

Mast, G. (2020): Eendenkooien in Fryslân 1450-2015. Deel 1. Een studie naar hun geschiedenis, geografie, terminologie, economieën en sociale aspecten. Deel 2. Biografieën. Resp. 391 pagina's en 696 pagina's. Hardcover. ISBN 978 90 5615 6626. Eendenkooi Stichting / Uitgeverij Noordboek, Gorredijk. Prijs: €99,00.

Ecologie en verplaatsingspatroon van de IJsvogel

In 1963 werd in de strengste winter van de twintigste eeuw de ijsvogelstand vrijwel geheel weggevaagd. De auteurs van deze

publicatie vroegen zich toen af hoe het herstel in zijn werk zou gaan. Het opzoeken en volgen van broedplaatsen begon in het midden van de provincie Noord-Brabant. Al snel breidde het onderzoek zich steeds verder uit en binnen enkele jaren werden behalve

Noord-Brabant ook delen van Limburg en Gelderland, alsmede delen van de Belgische provincies Antwerpen en Limburg onderzocht. Er werden zoveel mogelijk broedplaatsen gezocht, waar vervolgens de broedvogels en de nestjongen geringd werden. Dit resulteerde in een grote hoeveelheid gegevens over broedplaatsen, paarvorming, reproductie, plaatstrouw en leeftijd. Uiteindelijk werden meer dan 250 broedgevallen onderzocht en meer dan 1.800 IJsvogels geringd.

Omdat veel inspanningen verricht werden om ook buiten de broedtijd IJsvogels te vangen, is ook veel informatie verzameld over verplaatsingen in najaar, winter en voorjaar. Ook werden de bestanden van de ringcentrales in Nederland en België geanalyseerd. Aan de hand van al die gegevens kon een beeld gevormd worden van het verplaatsingspatroon van zowel volwassen IJsvogels als van uitvliegende nestjongen.

DAJ

Erve, F. van & H. Moller (2021): Ecologie en verplaatsingspatronen van de IJsvogel. 18,0 x 25,0 cm. 96 bladzijden. Hardcover. Genaaid gebonden, full colour. ISBN 978 949 257 6378. Pictures Publishers, Woudrichem. Prijs: €17,50.

Ode aan de nachtegaal

Al in het begin van dit werk wordt men meegetrokken in de sfeer die deze meesterzanger weet op te roepen met zijn luid kwelende en indrukwekkende zang. Vooral 's nachts wordt die in alle toonaarden ten gehore gebracht. Gelukkig laat hij zich al in toenemende mate horen vanaf zonsondergang tot het ochtendgloren in het dichte struikgewas van zijn

leefgebied. Ook overdag zingen Nachtegalen, maar dan in mindere mate. Door hun verborgen leefwijze en onopvallende gedrag is de kans om ze te zien te krijgen klein.

Het is een vogel die door zijn verenkleed niet direct de aandacht trekt, maar zijn zang doet dat des te meer. Zijn postuur wordt vergeleken met lijsterachtigen om een beeld te geven van het formaat. Dat is kleiner dan je bij een vogel met zo'n stemvolume zou verwachten. Andere herkenningpunten worden niet verstrekt. Die zijn ook niet noodzakelijk, want het boek is een hommage aan de soort en geen determinatiewerk of monografie. De

wereldpopulatie Nachtegalen strekt zich van vrijwel geheel Europa uit tot in Afghanistan en West-China. Een verspreidingskaart laat zien waar de Nederlandse broedgebieden zijn. Van vier verre verwanten – maar tot andere geslachten behorend – zijn ook foto's opgenomen. Eén daarvan

is de Blauwborst, een soort, die hier eveneens inheems is.

De hoofdstukken zijn kort gehouden. Het lofdicht geeft aan welke belangrijke plaats de Nachtegaal in onze samenleving heeft veroverd en nog steeds inneemt. Van meet af aan heeft hij door zijn bezielende ongewone zang ontelbare aantallen poëten en toonkunstenaars tot grote prestaties gebracht. Poëzie en hoe kan het ook anders liederen en tal van andere zaken geven aan hoe belangrijk de plaats is die de Nachtegaal al van oudsher inneemt in onze samenleving. Aan de Nachtegaal in de muziek is een apart hoofdstuk gewijd. Ook is er een bijlage met composities over Nachtegalen opgenomen.

Wie zich wil onderdompelen in de Nachtegaal en al zijn facetten, komt met dit boek volop aan zijn trekken.

'Ode aan de nachtegaal' is rijk geïllustreerd en het boek is geschreven in een vlotte stijl met aanstekelijk enthousiasme.

DAJ

Vos, D. de (2021): Ode aan de nachtegaal. Hardcover. ISBN 978 90 5011 8101. KNNV Uitgeverij, Zeist. €22,50.

De fuut

Met de komst van 'De fuut' is bij Uitgeverij Atlas Contact het twintigste deel in de serie vogelmonografieën verschenen. De schrijver is gepikt en gemazeld op het gebied van Futen, want hij houdt zich al iets meer dan een halve eeuw met deze soort bezig. Hij begon als jonge vogelaar met het tellen van

Futen. Later deed hij ook uitgebreid veld- en literatuuronderzoek aan de soort. In de loop der jaren leverde dit een encyclopedische kennis op. Daaruit kwamen veel publicaties voort en er werd samengewerkt met onderzoekers in binnen- en buitenland. Het resultaat is dit magnum opus.

De auteur spreekt de hoop uit dat zijn bezieling voor de soort ertoe leidt – dat net als bij hem – belangstelling werd opgewekt voor de Fuut en voor zijn familieleden, die eveneens veel aandacht krijgen. Hun boeiende gedrag en bijstellingen aan de voortdurend wisselende leefomstandigheden in wateren en moerassen vormen een uitdaging om te kunnen overleven. De aantallen van vroeger en nu worden behandeld met daarin een bijdrage over futenbont! De bijdrage over de nationale en internationale verspreiding laat zien waar hij op de wereldbol voorkomt. Taalliefhebbers komen aan hun trekken in namen, soorten en ondersoorten. Opmerkelijk is dat hierin niet wordt vermeld, dat van de Fuut enkele tientallen volksnamen bekend zijn. Zijn hele leven wordt zeer leesbaar uit de doeken gedaan, met daarbij een wat wetenschappelijker hoofdstuk over voortplantingstrategieën. Een verklarende woordenlijst is opgenomen. De auteur stelt het voorkomen van de Fuut op de Oranje Lijst van bedreigde vogelsoorten ter discussie. 'De Fuut ontraadseld', zo kunnen we dit boek wel noemen. Met zijn vele onderwerpen is het bijna een naslagwerk. Voor mij is het een topper.

DAJ

Vlug, J. (2021): De fuut, 20,5 x 14,5 cm. 471 bladzijden. Paperback. ISBN 978 90 450 40790. Uitgeverij Atlas Contact, Amsterdam /Antwerpen. Prijs: €24,99.

Kerken van hout, dominees van goud

Het gaat slecht met de Nederlandse natuurbescherming. Tot die conclusie komt Rob Bijlsma na tientallen onderzoekjaren bij vogels, waarbij gekeken werd naar hun leefwijze en de relatie tot de leefomgeving. De auteur waarschuwt bij de inleiding alvast, dat men geen mild pleidooi hoeft te verwachten als men zich in wil leven in de schijnwereld van de natuurbeschermers en hun toeleveringsbedrijven. Rob Bijlsma heeft een zeer langdurige veldervaring. Met de daarbij verkregen kennis van vogels en van ecologie in het algemeen laat hij zien wat hij heeft geconstateerd. Hij beschrijft misstanden die worden veroorzaakt door de uitvoering van naar zijn mening nodeloze maatregelen bij het natuurbeleid en -beheer. Daarbij legt hij de vinger menigmaal op zere plekken. Het taalgebruik vergt nog wel wat begrip. Dat is vaak ongezoeten en

zal door hen die het betreft niet in dank worden afgenomen. De feiten zijn er, maar de wijze waarop het geconstateerde wordt gepresenteerd verdient geen schoonheidsprijs. Wanneer de kritiek terecht is, zullen er na overleg met de betrokkenen veranderingen

moeten of kunnen worden doorgevoerd.

Na die inleiding volgen hoofdstukken, waarin respectievelijk leefomgeving, bos en de bomen, vogels en hun beschermers en mensen in het bos aan de orde komen. In het hoofdstuk 'hoop doet leven' worden positieve en negatieve ontwikkelingen beschreven. Alle hoofdstukken bevatten veel details, die niet altijd interessant zijn. Opmerkelijk is het zeer grote aantal voetnoten (ruim 200), waarvan er nogal eens zijn die wel erg uitgebreide teksten bevatten.

Om weer grip op het geheel te krijgen en de situatie te verbeteren doet de auteur een aantal concrete voorstellen. Voor de liefhebber zijn hier en daar figuren en tabellen opgenomen. Deze publicatie, waarin de bevlogen auteur blijk geeft van zijn betrokkenheid, verdient zeker een brede verspreiding. Dit is in het belang van de natuur, waarin 'Alles wat leeft

en groeit en ons altijd weer boeit', aldus een uitspraak van de bioloog Fop I. Brouwer.

DAJ

Bijlsma, R. (2021): Kerken van hout, dominees van goud. 23,1 x 15,1 cm. 352 bladzijden. Paperback. Uitgeverij Atlas Contact, Amsterdam/Antwerpen. Prijs: €24,99. e-Book: €14,99.

Handboek van vogels in vlucht

Het determineren van vliegende zangvogels is geen eenvoudige opgave. Ze zijn meestal snel voorbij. Mijns inziens is er daardoor veel te weinig tijd om onderscheidende kenmerken

in je op te kunnen nemen. Het boek dat nu is uitgekomen, schetst 205 soorten zangvogels en 32 geselecteerde soorten van niet-zangvogels. De meeste daarvan zijn trekvogels die frequent vliegen. De veldgegevens zijn in iets meer dan vier decennia verzameld in Europa en Turkije.

De auteur was van kinds af al begeistert door vogels en groeide uit tot een ervaren, gepassioneerde en volop genietende veldornitholoog. Zijn onderzoeken bestonden vooral uit observeren, tellen en ringen van vogels. De daardoor opgedane kennis vormde een solide basis voor dit boek. Het imposante resultaat is deze atlas.

Veldgidsen over trekvogels zijn er wel meer, maar deze nieuwe gids slaat alles. De nu voorliggende publicatie is een echt handboek geworden.

Digitaal vervaardigde natuurgetrouwe kleurenillustraties met vluchtbeelden in allerlei situaties – in totaal 850 – maken het determineren tot een feest. Extra zijn daarbij nog bijna 2500 foto's opgenomen met karakteristieke silhouetten. De zeer vele beelden met vogels in allerlei soorten vluchten maken herkenning nog beter mogelijk. Verder zijn er voor degenen die ook auditief aan hun trekken willen komen, zorgvuldig bewerkte aanduidingen van vluchtroepen met daarbij al dan niet sonogrammen. Verder zijn er tips voor het online opzoeken van geluidsopnames. Vooruitlopend op de soortbeschrijvingen

wordt in de gebruiksaanwijzing uitgebreid ingegaan op onderdelen daarvan. In dat hoofdstuk staat een aantal voorbeelden van profielen en vormen van soorten met dezelfde lichaamsgrootte. Andere platen daarin zijn onder meer groepjes afbeeldingen van lichaams-, vleugel- en staartvormen. Om het boek voor iedereen goed te kunnen ontsluiten zijn er in dit deel overzichten opgenomen met een verklaring van de gebruikte termen. Ook bevat het foto's van vliegende vogelgroepen. Zo is er nog veel meer te vinden in deze kleurrijke atlas met zijn schitterende afbeeldingen.

Aansluitend volgen soortbeschrijvingen in een vast stramien met korte bondige cruciale informatie. Vaste onderdelen zijn grootte, structuur en vorm, kleur, vlucht, groepen, geluiden en soorten die voor verwarring zorgen. De gegevens kunnen worden vergeleken met wat men zelf heeft waargenomen bij de vliegende vogel(s).

Het unieke van het boek is dat men leert op welke specifieke details men moet letten bij het waarnemen in het veld. Tot nu toe ontbraken deze bijeengebrachte op determinatie gerichte gegevens in dergelijke publicaties. Het is moeilijk om niet in superlatieven te vervallen, wanneer je deze atlas in handen hebt. Het is een up to date meesterwerk.

Prachtig opgemaakt, heel veel gegevens bevattend en daardoor zeer volledig. Bovendien zal de schrijfrant heel wat vogelliefhebbers aanspreken. In de praktijk is het boek mijns inziens van grote waarde en zal het zijn nut zeker bewijzen.

DAJ

Cofta, T. (2021): Handboek vogels in vlucht. Herkennen vliegbeelden van zangvogels. 496 bladzijden. 24 x 16,5 cm. ISBN 978 90 501 1824 8. Gebonden. KNNV Uitgeverij, Zeist. Prijs: €39,95.

Wilde eend

De monografie 'Wilde eend' – verschenen in de bekende reeks monografieën van Atlas Contact – is een eerbetoon aan de vermaarde watervogelkenner Tom Lebet. Zijn archief samen met zijn publicaties over deze soort ligt aan de basis van dit boek. Het geheel is het resultaat van de opgedane kennis van de auteur uit die bronnen, aangevuld en gecombineerd met literatuuronderzoek. Iedereen kent wel de Wilde Eend. Het gros van de mensen duidt hem echter aan als 'eend'. De rol van deze vogels in onze samenleving en de relatie met de mens wordt in dit

boek uitvoerig geschetst. Ook wordt de plek in de schilderkunst besproken, evenals die in de literatuur, poëzie en in kindervertellings. Helaas blijft het voorkomen in spreekwoorden en zegwijzen onbesproken, evenals de bijna zestig (!) volksnamen die de Wilde Eend heeft. Als gevolg van domesticatie komen

allerlei mengvormen van Wilde Eenden en andere soorten voor. Dit levert de aanduidingen zoals: 'boereneend', 'soepeend' en 'parkeend' op. Hoe dan ook, eenden houden zich in allerlei wateren en in de directe omgeving daarvan op en ze zijn met z'n allen talrijk aanwezig in ons

land. Economisch waren zij van belang door de producten die zij kunnen voortbrengen, waardoor ook eendenkwekerijen ontstonden. Het eeuwenoude kooibedrijf, waarbij in speciale vangkooien eenden voor de bout werden gevangen, krijgt in dit boek veel aandacht. Daarnaast wordt verteld over het buitmaken door jagers. Alleen al in Europa worden er jaarlijks enkele miljoenen Wilde Eenden geschoten. Nog steeds is het een talrijke broedvogel, maar ongeveer vanaf de eeuwwisseling blijkt dat de populatie met ongeveer 30% is afgenomen. De vermoedelijke oorzaak moet waarschijnlijk worden gezocht in het aantal eendenkuikens dat jaarlijks groot wordt gebracht.

Hoewel de Wilde Eend in deze monografie centraal staat, komen er op veel plaatsen feiten aan de orde waarin wordt afgedwaald en soms wordt het wat omslachtig. Datzelfde komt voor bij het noemen van personen en beschrijvingen van situaties. Men wordt meegenomen in de beleavingswereld van de auteur. Desondanks is het geheel een zeer leerrijk boek geworden.

DAJ.

Ouweneel, G. (2021): De wilde eend. 20,5 x 14,5 cm. 199 bladzijden. Paperback. ISBN 978 90 450 44651. Uitgeverij Atlas Contact, Amsterdam /Antwerpen. Prijs: €22,90.

The Gull Next Door – A Portrait of a Misunderstood Bird

Het eerste deel van de titel van dit (Engels-

talige) boek spreekt mij – mede door de woordspeling die ik hierin meen te mogen lezen – zeer aan, maar is desondanks enigszins misleidend. Het lijkt immers alsof dit boek een monografie over één specifieke vogelsoort is, maar dat is het niet. Het boek gaat in de eerste plaats en grotendeels over de meeuwen die op de Britse eilanden broeden en daar voorkomen als wintergast, maar ook als zeldzame verschijning (of nieuwworker). Het boek is in feite een hartstochtelijk pleidooi voor een (her)waardering van alle meeuwen wereldwijd.

De auteur is Marianne Taylor. Zij groeide op in een bad- en havenplaats aan de zuid-oostkust van Engeland. Meeuwen broedden volop op daken van huizen in de stad, ook op het dak van haar eigen huis. Vaak kwam het voor dat in het broedseizoen een jong van het dak gevallen was op een lager gelegen rand of balkon en dan redde zij – zelf nog maar een schoolkind – het ongelukkige jong door het weer terug te brengen op het dak waar

de meeuwen nestelden. Vanuit ramen van het huis had zij zicht op de hellingen van een heuvel aan de stadstrand waar ook altijd meeuwen te zien waren. Zo ontwikkelde zich bij haar al van jongs af aan een band met deze vogels die ongetwijfeld levenslang in

stand zal blijven. Meeuwen wekken bij mensen verschillende gevoelens op. Voor de één zijn zij het symbool van vrijheid en gratie. Voor de ander zijn het bedreigende, rumoerige en lastige vogels die hardnekkig bestreden moeten worden, in elk geval uit bebouwde gebieden. Marianne Taylor staat aan de kant van de liefhebbers en beschermers. Slechts negen jaar jong was zij toen er een ingezonden brief van haar hand in een lokale krant werd geplaatst waarin zij – met steekhoudende argumenten (!) – reageerde op een groep stadsgenoten die hadden aangedrongen op het nemen van maatregelen tegen de overlast die broedende en rondschuimende meeuwen in hun ogen veroorzaakten. Iemand die al zo jong begaan is met het lot van meeuwen zal

dat een heel leven blijven.

In het eerste deel van het boek worden de meeuwensoorten die op de Britse Eilanden voorkomen besproken, niet alleen de broedende, maar ook de niet-broedende. Aan de Zilvermeeuw is een afzonderlijk hoofdstuk gewijd. Omdat de besproken soorten vaak met andere vergeleken worden, duiken allerlei soortnamen geregeld op. Dan blijkt dat sommige Engelse meeuwenamen niet handig gekozen zijn. Dat geldt met name voor de Common Gull en de Black-headed Gull. De eerste is de Stormmeeuw, die op de Britse Eilanden zeker niet de meest algemene meeuw is, en de andere naam is van de Kokmeeuw, waarvan (zoals vogelaars wel weten) in broedkleed geen zwartgekleurde kop heeft. Na deze eerste hoofdstukken volgt het hoofdstuk 'meeuwen en mensen'. Daarin worden onderwerpen behandeld zoals de afhankelijkheid van meeuwen van de mens (zoals meeuwen die profiteren van de visserij of meeuwen die in het verleden juist te lijden hadden onder het 'oogsten', zoals het uithalen van nesten, jacht voor consumptie of voor de veren, etc.). Hier komt ook de beschermingsstatus van meeuwen aan bod en de effecten van schadelijke stoffen (DDT). Dan volgt het hoofdstuk 'meeuwen in woord en beeld', waarin de auteur voorbeelden geeft van meeuwen die figureren in de literatuur, sagen en legenden en zelfs in de muziek. Het volgende hoofdstuk behandelt het fenomeen 'larophilia'. Mensen die naar vogels kijken worden doorgaans aangeduid als 'vogelaars,' ('birdwatchers' of 'birders'). Een aparte groep vogelaars duidt men soms aan als 'soortenjagers'. Hoewel in die groep veel lieden zijn die een fenomenale kennis van vogelsoorten hebben, wekken zij toch vaak de indruk niet echt in vogels te zijn geïnteresseerd, omdat zij hun leven geheel in dienst stellen van het behalen van hun enige levensdoel: de allerhoogste score op de levenslijst van waargenomen soorten en op het behalen van scores op overige lijsten (zoals de jaarlijst) die voldoende hoog zijn om indruk te kunnen maken bij hun omgeving (familie en kameraden). In het Engels zijn dat de twitchers (ook wel met 'listers' aangeduid). Je zou kunnen zeggen dat 'larofielen' veel weg hebben van die soortenjagers, want zij zijn sterk gericht op het vinden van zoveel mogelijk soorten en in het zo nauwkeurig vaststellen van de verschillende kleden van de nog onvolwassen kleden van meeuwen in

een groep. Toch gaat het hen er niet per se om hoge scores op een lijst. Zij verheugen zich er al over als ze in een groep een enkele zeldzame soort ontdekt hebben of als het hun gelukt is op overtuigende wijze een moeilijk te determineren verenkleed te ontcijferen. Dergelijke inspanningen vergen meestal heel veel tijd en geduld. Vaak worden deze heren (volgens de auteur van dit boek zijn larofielen nagenoeg altijd mannen) aangetrokken op ongezellige en onaantrekkelijke oorden, zoals vuilstortplaatsen, waar zij geconcentreerd urenlang (vaak hele dagen) hun hobby uitoefenen. Hun uithoudingsvermogen is niet voor ieder weggelegd, maar hun inspanningen dragen ongetwijfeld wel bij aan het vergaren van steeds meer kennis over meeuwen. In het laatste hoofdstuk, '2019-A Gull Postscript', gaat de auteur nog eens in op berichten over meeuwen die in het jaar 2019 verschenen zijn in de media. Dat gaat dan bijvoorbeeld over overlast van meeuwen en over methoden dat te beperken of over de (in) effectiviteit van de methoden om het probleem aan te pakken. Ook de gevolgen van de klimaatveranderingen komen hier nog eens aan de orde.

Dan in maart 2020 zijn er grote veranderingen gaande, waardoor de auteur zich genoodzaakt voelt aan het naschrift nog een tweede naschrift toe te voegen. Het is duidelijk dat het Covid 19-virus een wereldwijde pandemie heeft veroorzaakt en dat dit een enorme impact heeft. De gevolgen zullen nog heel lang merkbaar zijn. Niet alleen voor mensen, maar ook voor de meeuwen. Enkele dagen voordat dit tweede naschrift wordt geschreven zijn in Groot-Brittannië maatregelen uitgevaardigd om verspreiding van het virus te beperken en er is ook daar een lock-down. Taylor verwacht dat die beperkingen nog wel twee weken (en wellicht nog langer) van kracht zullen blijven en ze gaat in op wat dat betekent voor mensen en voor de natuur, inclusief de meeuwen.

Misschien heb ik u lezer nog niet kunnen overtuigen, maar mijn oordeel over dit boek is lovend. De auteur heeft het met toewijding en liefde voor deze vogels geschreven. Het is prettig en leesbaar geschreven, ondanks het gebruik van sommige afkortingen voor termen die men in een boek beter voluit kan schrijven. Ik doel hier niet zozeer op termen die je vaak in artikelen ziet zoals 'lkj' (in het Engels 'lcy) voor 'eerste kalenderjaar', want die termen heeft zij juist zoveel mogelijk

vermeden, maar wel termen als 'YLG' voor 'Yellow-legged Gull' of – nog lastiger – andere niet ornithologische termen die vaak specifiek Britse zijn zoals 'OAP' voor 'old age pensioner' of 'MOD' voor een militair terrein. Een gemiste kans is dat de hoofdstukken niet zijn onderverdeeld met onderkoppelingen. The Gull Next Door is – hoewel geen wetenschappelijke uitgave – wel een zeer informatief boek dat heel geschikt is als studie- of naslagboek. Als de tekst wat verder onderverdeeld geweest was zou het wat gemakkelijker zijn geweest passages terug te vinden om nog eens na te lezen.

Het boek bevat ook vele aardige tekeningen van meeuwen in allerlei situaties en houdingen die door de auteur zelf gemaakt zijn.

RAK

Taylor, M. (2020): The Gull Next Door – A Portrait of a Misunderstood Bird. 23,5 x 15,24 cm. @192 bladzijden. Gebonden, harde kaft. 17 tekeningen in zwartwit. ISBN 978 0 691 2089 61. Wild Nature Press/Princeton University Press, New Jersey/Woodstock. Prijs: €26,00. Ook verkrijgbaar als e-Book.

De hooivogel

Bij uitgeverij Noordboek is 'De hooivogel' verschenen. Op het eerste gezicht een wat raadselachtige titel, maar als je weet dat dit boek over de Grutto gaat, dan is deze vondst heel begrijpelijk en zeer van toepassing, want die naam duidt op een relatie met het optimale leefgebied van deze soort. Helaas is het aloude hooiland tegenwoordig met een lantaartje te zoeken. Toch zou 'hooivogel' weleens een nieuwe volksnaam kunnen worden. In Finland broedt de Grutto overigens in graanstoppelvelden.

De lezer wordt al snel opgenomen in de beleavingswereld van de auteur: Gerrit Gerritsen. Zijn beeldend taalgebruik zorgt voor de sfeer. Enkele tientallen onderwerpen zorgen voor uiteenlopende interessante informatie. Na de monografie 'De grutto' van Albert Beintema uit 2015, geeft dit boek

toch weer extra inzicht. Gerritsen is gepokt en gemazeld op het gebied van Grutto's, want hij doet daar al vele tientallen jaren onderzoek

aan. De Grutto staat in dit boek centraal, maar er is ook oog voor andere vogelsoorten in het landschap en voor de flora en fauna.

Een greep uit de inhoud. De auteur beschrijft hoe de vlag erbij staat. Niet alleen in onze Lage Landen, maar ook in de overige delen van het gruttoareaal. Tussen de teksten bevinden zich kostelijke verhaaltjes, zoals over de 'teleend' en – niet leuk – Grutto's die werden gegeten. Wat te denken van onderwerpen met de namen IJsland, Moddervarken, Oorlogsleed en Gruttomelk? Een groot deel van het boek gaat over opgedane ervaringen tijdens expeditie, die werden gemaakt om de vogels te kunnen volgen. Ringonderzoek werd voor de auteur mogelijk vanaf halverwege de jaren tachtig in de vorige eeuw. Jonge Grutto's zijn toen voorzien van genummerde pootringen en maar ook is wel gebruikgemaakt van kleurringen. De ringen konden later worden afgelezen. Zo nodig moesten de vogels worden gevangen met speciale steltlopernetten. Voorts passeert ook het onderwerp predatie van eieren en kuikens de revue. Negatieve effecten zijn er door toename van de maaifrequentie bij melkveehouders.

In alle onderwerpen die aan de orde komen, noemt Gerritsen ook de namen van degenen die betrokken waren bij zijn speurtochten. Zonder hun hulp zou een deel van het onderzoek niet mogelijk zijn geweest. In de epiloog doet de Grutto zijn verhaal.

DAJ

Gerritsen, G. (2021): De hooivogel - Waarom de grutto uit Nederland vertrekt. 23 x 16 cm. Gebonden. 224 bladzijden. Tekeningen in zwartwit. ISBN 978 90 5615 6909. Uitgeverij Bornmeer Noordboek, Gorredijk. Prijs: €22,50.

Sinagote – Het levensverhaal van een lepelaar

Sinagote gaat over een lepelaarvrouw die uitgebreid gevolgd is. Begin jaren tachtig van de vorige eeuw voorzagen twee medewerkers van Staatsbosbeheer jonge Lepelaars niet alleen van een genummerde metalen ring, maar omdat hun poten lang genoeg waren ook nog van enkele gekleurde ringen. Dat was het begin van wat we tegenwoordig 'citizen science' noemen. Dankzij de gekleurde ringen kon iedereen gewapend met een telescoop of verrekijker op eenvoudige wijze waarnemingen doorgeven die gekoppeld konden worden aan individuele vogels. Dat leverde een schat aan nieuwe gegevens op over het trekgedrag en over meer lokale verplaatsingen bij het

foerageren. Tegenwoordig zijn nog meer middelen beschikbaar, zoals geolocators en zenders en is het mogelijk om vrijwel op elk gewenst ogenblik vast te stellen waar de

vogels zich bevinden. Dankzij kleurringen en een door de Universiteit van Amsterdam (UVA) ontwikkeld volg-systeem – het Bird Tracking System ofwel UVA-BITS

– kon men Sinagote en ook andere Lepelaars nauwkeurig volgen gedurende al hun reizen. Men kon niet alleen bijhouden waar zij zich bevonden, maar ook gedragingen vaststellen tijdens de reis, zoals lopen, foerageren, staan of vliegen. De gegevens kunnen zelfs per tien minuten verzameld worden! Ook de vliegsnelheid en de hoogte kunnen worden uitgelezen. Het boek is vlot en zeer leesbaar geschreven en levert een goed beeld op van het leven en de avonturen die Sinagote – die veertien jaar gevolgd kon worden – en de andere geringde en gezenderde Lepelaars meemaken in de loop der tijd.

RAK

Piersma, Th., P. de Goeij, W. Bouten & C. Zuhorn (2021): Sinagote – Het levensverhaal van een lepelaar. 223 bladzijden. 21 x 23 cm. ISBN 978 90 5615 722 7. Uitgeverij Noordboek, Gorredijk. Prijs: €22,50.

Birdpedia – A Brief Compendium of Avian Lore

Birdpedia, uitgegeven door Princeton University Press en geschreven in het Engels, is een handige compacte en interessante uitgave. Een boekje boordevol korte bijdragen met allerlei

wetenswaardigheden op het gebied van de ornithologie. Het geeft verklaringen voor van alles en nog wat. Bijvoorbeeld over de bouw en vormen van snavels of poten, het verenkleed, zang, nestbouw en -vormen. Maar ook over heel andere zaken, zoals migratie, het schatten van een populatiegrootte of de ‘Regel van Bergmann’ (het verschijnsel dat een soort die leeft in warmere delen van het verspreidingsgebied groter is dan soortgenoten die in koudere streken leven). Er zijn geen uitgebreide verhandelingen over taxonomie en vogelfamilies. De auteur focust meer op onderwerpen die vogels kijken zo fascinerend maakt, zoals het verschijnsel van vogeltrek, broedparasitisme of klanknabootsing. Het gaat niet alleen over vogels. Ook is er aandacht voor het ‘vogelen’ en over het gedrag

van vogelaars, zoals over hun neiging tot het aanleggen van allerlei soorten lijsten. Ook bevat het beknopte biografieën van ornithologen. Leuk om eens door te lezen, ook al zijn de meesten niet zo beroemd als Audubon, die ook beschreven is. Op veel plaatsen is wel te merken dat het een boek is voor

de Amerikaanse markt, maar veel van wat in dit boek wordt uitgelegd is dermate interessant en universeel dat het ook voor ons Europeanen zeer de moeite waard is er kennis van te nemen.

RAK

Leahy, C.W. (2021): Birdpedia – A Brief Compendium of Avian Lore. 12 x 18 cm. 260 bladzijden. Gebonden, harde omslag. ISBN 978-0-691-20966-1. Princeton University Press, Princeton/Woodstock, Oxfordshire. Prijs: €17,99.